Dějiny čínského myšlení: handout 1

堯 Yao

舜 Shun

禹 Yu

夏 dynastie Xia

商 dynastie Shang

周 dynastie Zhou

文王 král Wen 文 wen = kultura, civilizační hodnoty

武 王 král Wu 武 wu = válka, válečnické hodnoty

周公 vévoda z Zhou

天命 Mandát Nebes

Kult předků a dalších božstev

Věštění

Vrstvy zhouské aristokracie: 王 wang; 公 gong; 大夫 dafu; 士 shi

孔子 Kongzi, Konfucius (551 – 479 př. n. l.)

Konfuciovy *Hovory* (論語 Lunyu)

„putující vzdělanci“

君子 junzi = aristokrat / ušlechtilý muž

禮/礼 li = obřady, rituálně korektní jednání

禮 li = obřady, rituálně korektní jednání

Sibai, aristokrat ze státu Chen, se zeptal, zda se vévoda Zhao [z Lu] vyznal v obřadech (li). Konfucius řekl: Vyznal se v obřadech. Když Konfucius odešel, Sibai předvolal [Konfuciova žáka] Wuma Qiho a řekl: Slyšel jsem, že urozený muž (junzi) není stranický. Je možné, že by urozený muž přece jen byl stranický? Vévoda Zhao si vzal ženu ze státu Wu, která měla stejné příjmení, a nazýval ji Wu Mengzi. Jestliže se tento pán vyzná v obřadech, kdo se už v nich nevyzná? Když to Wuma Qi sdělil Konfuciovi, mistr řekl: Jsem věru šťastný člověk, pokud udělám chybu, druzí to ihned poznají.

Kdosi řekl: [...] Vyznal se Guan Zhong v obřadech (li)? Mistr odpověděl: Pouze vládce státu může postavit ochrannou stěnu [proti duchům před branou svého sídla], avšak Guan Zhong měl takovou ochrannou stěnu. Pouze vládce státu, aby náležitě uctil vládce jiného státu, smí postavit hliněný stolec na odkládání pohárů (fandian), avšak Guan Zhong měl takový stolec. Pokud se Guan Zhong vyznal v obřadech, kdo už se v nich nevyzná?

[Konfuciův žák] Zigong chtěl zrušit zvyk obětování ovce při každoročním rituálu přijetí kalendáře na následující rok od královského dvora, jenž se odehrával v chrámu předků údělných knížat. Mistr pravil: Ach, Ci [oslovení Zigonga], ty máš rád ovce, a já zase obřady.

Mistr řekl: Být uctivý bez obřadů (li) je vyčerpávající. Být opatrný bez obřadů znamená být ustrašený. Být statečný bez obřadů vede k bezuzdnosti. Být přímý bez obřadů znamená být obhroublý.

Ušlechtilý muž (junzi), které má obsáhlé znalosti kultury (wen) a omezuje se obřady, je schopen nesejít ze správné cesty.

Kdykoli Mistra navštívil někdo oděný ve smuteční šat, nebo v obřadné pokrývce hlavy, v plášti a suknici, nebo slepec, i když muž ten byl mladší jeho, Mistr spatřiv ho vždy vstal, a byl-li nucen ho předejít, vždy zrychlil krok.

Když rozmlouvá s nižšími hodnostáři, jeho chování je přátelské a vlídné. Když rozmlouvá s vysokými hodnostáři, je zdrženlivý a obřadný. Je-li přítomen vládce, je pln úcty, nikoli však přepjatý.

Nespí nikdy v poloze mrtvoly [hlavou k severu]. Doma se nechová upjatě. Sejde-li se s někým ve smutku, třebas ho dobře zná, musí změnit výraz, a navštíví-li někoho oděného v obětní šat nebo slepce, i když nejde o obřadnou věc, musí projevit svou úctu chováním. Potká-li někoho v hlubokém smutku, ukloní se přes čelo svého vozu; a stejně se ukloní lidem nesoucím sčítací tyčinky. Jsou-li mu při hostině předloženy vybrané lahůdky, jeho výraz se má změnit a má povstat. Uslyší-li náhle zahřmění nebo prudký závan větru, také musí změnit výraz.

Když vstupuje do vozu, musí stát tváří přímo k němu a držet se šňůry držátka. Za jízdy netěká pohledem, nemluví překotně a neukazuje rukama.

V hodinách prázdně bylo Mistrovo chování velmi bezstarostné a jeho výraz čilý a radostný.

Papoušek dokáže mluvit, ale přesto se neliší od ostatního ptactva. Opice dokáže mluvit, ale přesto se neliší od ostatní zvěře. Pokud by člověk byl bez obřadů, pak ačkoliv by dokázal mluvit, rovněž by se svou myslí (xin) nelišil od ptactva a zvěře. Pouze ptáci a zvířata jsou bez obřadů, a proto [mezi zvířaty] otec a syn sdílejí stejnou družku. Z toho důvodu se objevili světci (shengren) a vytvořili obřady, aby jimi vychovávali lid a aby lidé skrze obřady pochopili, jak se odlišit od ptactva a zvěře.

君子 junzi / ťün-c’ = aristokrat --- ušlechtilý muž

Mistr se chtěl usadit mezi devíti kmeny východních barbarů. Kdosi řekl: Copak to půjde, vždyť jsou hrubí a nekulturní! Mistr řekl: Když mezi nimi bude sídlit ušlechtilý muž (junzi), jak by mohli být hrubí a nekulturní?

Fan Chi se chtěl poučit o pěstování obilí. Mistr řekl: V tom se nevyrovnám starému sedlákovi. [Fan Chi] se tedy chtěl poučit o pěstování zeleniny. [Mistr] řekl: V tom se nevyrovnám starému zahradníkovi. Když Fan Chi odešel, mistr řekl: Fan Chi je věru malý člověk (xiaoren)! Pokud ti ve vysokém postavení milují obřady (li), pak mezi lidem není nikoho, kdo by se odvážil být neuctivý. Pokud ti ve vysokém postavení milují smysl pro náležitost (yi), pak mezi lidem nebude nikoho, kdo by se odvážil být neposlušný. Pokud ti ve vysokém postavení milují důvěryhodnost (xin), pak mezi lidem nebude nikoho, kdo by se odvážil nebýt

upřímný. Je-li tomu tak, lidé budou přicházet ze všech stran s dětmi přivázanými na zádech. K čemu [by se ušlechtilý muž zabýval] pěstováním obilí?

學 xue / süe = studium

Mistr řekl: V patnácti letech jsem se zaměřil na studium (xue), ve třiceti jsem se postavil na vlastní nohy, ve čtyřiceti jsem již nebyl zmatený [ve svých postojích], v padesáti jsem chápal záměry Nebes (tianming), v šedesáti jsem již intuitivně a náležitě chápal vše, co jsem slyšel a v sedmdesáti jsem již mohl dělat všechno, po čem mé srdce a mysl toužily, aniž bych se dopouštěl prohřešků.